



УДК 351:303.64+93/94

Аспекти публічного управління
Aspekty publichnoho upravlinnya
Public administration aspects

Public administration aspects. 2016. 35-36 (9-10), 25-33.
doi:10.15421/152016847
www.aspects.org.ua

Генезис державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України

О.А. Подскальна¹

У статті проаналізовано становлення державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України. Розглянуто питання його реформування, нормативно - правового забезпечення, організації керівництва всіма ланками системи цивільного захисту.

Під час дослідження генезису державного управління у сфері цивільного захисту оцінено його вплив на практичні результати функціонування єдиної державної системи цивільного захисту населення і територій на різних етапах її розвитку. Встановлено проблеми державного управління в сфері цивільного захисту та шляхи підвищення його ефективності.

Накопичений досвід державного управління у сфері цивільного захисту буде корисним під час подальшого реформування системи цивільного захисту в Україні з урахуванням нових викликів та загроз природного і техногенного характеру, а також у контексті подальшої європейської інтеграції України.

Ключові слова: система цивільного захисту; надзвичайна ситуація; Міністерство надзвичайних ситуацій України; Державна служба України з надзвичайних ситуацій; реформування державного управління; європейська інтеграція

Genesis of public administration in sphere of civil protection in Ukraine during its independent years

O.A. Podskal'na²

The formation and development of public administration in the field of civil protection in Ukraine has been analyzed including its reform, regulatory and legal support, and organizational management of all civil protection links. Since the Declaration of the Independence, the formation of the national system of protection of population and territories from emergency situations were assigned to Civil defense headquarters being the central executive authority subordinated to the Cabinet of Ministers of Ukraine. Civil protection of Ukraine has become an important element of national security. Importantly, the Prime - Minister of Ukraine had been assigned to be the head of Civil Protection of Ukraine, as well as the heads of executive bodies had been assigned to become heads of Civil Protection in the regions. In order to improve the governance in the field of civil protection, the Ministry of Ukraine on Emergencies and Affairs of Population's Protection from Consequences of Chernobyl Catastrophe had been established in 1996.

The adoption of the Code of Civil Defense of Ukraine (October 2, 2012) was extremely important, as it is the only systematic legislative act on civil protection. Consequently, the issue and the implementation of Decrees of the President of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, which determined tasks and functions, mechanisms of formation and realization of state policy in this area have become very important, including the reassignment of the State department of fire security from the Ministry of Internal Affairs in 2003 to the Fire Extinguishing and Emergency Response. Both governmental body and its subordinate authorities, institutions and units

¹ Учений секретар; Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, 04074, Київ, вул. Вишгородська, 21

² Scientific secretary; Institute of public administration in the sphere of civil protection, 21, Vyshgorodska Str., Kyiv, 04074, Ukraine

³ Ученый секретарь; Институт государственного управления в сфере гражданской защиты, 04074, Киев, ул. Вышгородская, 21
E-mail: iducz-vr@ukr.net

that contributed to the unification of forces and means had been reassigned.

On December 24, 2012 the Ministry of Emergencies of Ukraine and the State Inspectorate of technological security of Ukraine had been reorganized into the State Emergency Service of Ukraine (hereinafter - the SES of Ukraine), which was coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Defense of Ukraine (since April 25, 2014 it is coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Interior of Ukraine) The responsibility of SES of Ukraine is to implement the state policy in the sphere of civil protection of population and territories from emergency situations, to prevent, to respond emergently, to rescue, to firefight, to maintain fire and technological safety, to provide search and rescue service and hydrometeorological activity. Positive experience of public administration in the sphere of civil protection, which has been gained in Ukraine, will be useful in the further reform of the civil protection according to the European standards.

Keywords: civil defense system; emergency (situation); Ministry of Emergency Situations of Ukraine; the State Emergency Service of Ukraine; reform of public administration; European integration

Генезис государственного управления в сфере гражданской защиты в годы независимости Украины

О.А. Подскальная³

В статье проанализировано становление государственного управления в сфере гражданской защиты в годы независимости Украины. Рассмотрено вопросы его реформирования, нормативно-правового обеспечения, организации руководства всеми звеньями системы гражданской защиты.

В процессе исследования генезиса государственного управления в сфере гражданской защиты оценено его влияние на практические результаты функционирования единой государственной системы гражданской защиты населения и территорий на разных этапах ее развития. Установлены проблемы государственного управления в сфере гражданской защиты и пути повышения его эффективности.

Накопленный опыт государственного управления в сфере гражданской защиты будет полезным во время дальнейшего реформирования системы гражданской защиты в Украине с учетом новых вызовов и угроз природного и техногенного характера, а также в контексте дальнейшей европейской интеграции Украины.

Ключевые слова: система гражданской защиты; чрезвычайная ситуация; Министерство чрезвычайных ситуаций Украины; Государственная служба Украины по чрезвычайным ситуациям; реформирование государственного управления; европейская интеграция

Peer-reviewed, approved and placed: 12.08.2016.

Постановка проблеми. Нові виклики та загрози техногенного і природного характеру, курс України на європейську інтеграцію зумовлюють необхідність вдосконалення та подальшого розвитку національної системи реагування на надзвичайні ситуації, як складової національної безпеки України.

Реформування системи цивільного захисту в Україні вимагає також і вдосконалення державного управління у цій сфері, внесення змін до чинного законодавства та прийняття нових нормативно - правових актів, використання досвіду державного управління і функціонування систем цивільного захисту в країнах - членах Європейського Союзу.

Зазначене потребує проведення ретельного аналізу становлення та розвитку державного управління у сфері цивільного захисту.

Аналіз досліджень і публікацій. Актуальність цього дослідження підтверджується

тим, що напрям «Найважливіші проблеми у сфері цивільного захисту» Кабінетом Міністрів України включено до переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року.

Питання державного управління у сфері цивільного захисту досліджувались в наукових працях та статтях С.Андреева, О.Бикова, М. Болотських, П. Волянського, В. Доманського, В. Дурдинця, Л. Жукової, М. Козяра, І. Криничної, В.Костенка, В.Михайлова, Є.Романченка, В. Садкового, Г. Ситника, А. Тереньєвої, О. Труша та інших.

Основним матеріалом при підготовці статті стали дисертаційні роботи вітчизняних науковців [1 - 3, 5, 6, 9, 15, 18,21], відповідні акти національного законодавства з питань цивільного захисту [10, 19], інформаційний інтернет - ресурс на офіційних сайтах Кабі-

нету Міністрів України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій [7 - 8].

Мета дослідження. Проаналізувати процес становлення та розвитку державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності України, з урахуванням реформування єдиної державної системи цивільного захисту, вдосконалення державного управління у цій сфері в контексті європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. В контексті реформування системи цивільного захисту в Україні корисним буде проведений аналіз становлення та розвитку в Україні державного управління у сфері цивільного захисту в роки незалежності.

Стабільний стан будь-якого суспільства залежить від дієвості та ефективності державного управління, тому, на думку багатьох науковців, у ХХІ столітті на перший план виходить саме його ефективність та адаптованість до реалій сьогодення. Особливої актуальності це питання набуває у тих сферах, від ефективного і злагодженого функціонування яких залежать безпека, життя і здоров'я населення. До них слід віднести і сферу цивільного захисту.

З проголошенням незалежності України разом зі створенням усіх необхідних інституцій і будівництвом Української держави нагально постало питання формування національної системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій. Це завдання було покладено на Штаб цивільної оборони України.

Враховуючи економічні та соціально-політичні зміни, обстановку в світі Цивільна оборона України теж підлягала реорганізації у державну систему з реальними можливостями ефективно і негайно впливати на будь-яку надзвичайну ситуацію техногенного, природного або воєнного характеру. Саме з цією метою на початку 1992 року війська Цивільної оборони були виведені із складу Збройних сил України і передані у підпорядкування Штабу цивільної оборони України з усім особовим складом, озброєнням і матеріально-технічною базою.

29 червня 1992 року Урядом було затверджено Тимчасове положення про Штаб цивільної оборони України, як центральний орган державної виконавчої влади, підвідомчий Кабінету Міністрів України. На нього покладено

завдання забезпечення реалізації заходів щодо захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного та воєнного походження, організацію готовності органів управління, військ і спеціалізованих формувань Цивільної оборони України для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха та осередках ураження.

Головними завданнями Штабу цивільної оборони України визначено: організацію виконання завдань, покладених на Цивільну оборону України у мирний і воєнний час; керівництво штабами, установами, службами, військами та спеціалізованими формуваннями Цивільної оборони України, утримання їх у постійній готовності до дій по ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у мирний час і мобілізаційної готовності на воєнний час; систематичне інформування органів державної виконавчої влади, підприємств, громадських об'єднань, громадян, засобів масової інформації про загрозу й виникнення надзвичайних ситуацій у мирний час, можливе застосування противником сучасних засобів ураження та про наявну обстановку. На Штаб було також покладено завдання узагальнення практики застосування законодавства з питань Цивільної оборони України у мирний і воєнний час, що входять до його компетенції, розробки пропозицій щодо вдосконалення цього законодавства та внесення їх на розгляд Ради оборони України і Кабінету Міністрів України.

28 жовтня 1992 року Верховною Радою України було схвалено Концепцію Цивільної оборони України, а 3 лютого 1993 року прийнято Закон України «Про Цивільну оборону України», де вперше було визначено, що Цивільна оборона України є державною системою органів управління, сил і засобів, що створюється для організації і забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру, а також те, що кожен має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, пожеж, стихійного лиха та на вимогу гарантій забезпечення реалізації цього права від Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, керівництва під-

приємств, установ і організацій незалежно від форм власності і підпорядкування. Держава як гарант цього права, створює систему цивільної оборони, яка має своєю метою захист населення від небезпечних наслідків аварій і катастроф техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру.

Важливо, що начальником Цивільної оборони України було визначено Прем'єр-міністра України, а функції начальників цивільної оборони на інших адміністративно-територіальних рівнях покладено на керівників відповідних органів виконавчої влади. В міністерствах, інших органах державного управління та на об'єктах народного господарства начальниками цивільної оборони визначено їх керівників.

Варто зазначити, що Цивільна оборона України створювалася як складова частина загальної оборони України і державної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та дій у разі їх виникнення. 10 травня 1994 року Кабінетом Міністрів України затверджено Положення про Цивільну оборону України.

Штаб цивільної оборони України як центральний орган виконавчої влади в найскладніших умовах перших років незалежності забезпечив реалізацію заходів щодо захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій, а Цивільна оборона України стала важливим елементом системи національної безпеки держави [4].

Вдосконалюючи державне управління у сфері цивільного захисту, в 1996 році на базі Штабу цивільної оборони України та Міністерства України у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС було створено Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (далі - МНС) - центральний орган виконавчої влади, який забезпечує втілення у життя державної політики у сфері цивільної оборони, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання цим ситуаціям та реагування на них, ліквідації їх наслідків та наслідків Чорнобильської катастрофи, здійснює керівництво дорученою йому сферою управління та несе відповідальність за її стан і розвиток.

У 2000 році було визначено додаткові сфери, в яких МНС забезпечує формування та реалізацію державної політики - поведжен-

ня з радіоактивними відходами, керівництво рятувальною справою та формування страхового фонду документації, а також завдання запровадження єдиної системи проведення авіаційних робіт з пошуку та рятування, запобігання надзвичайним ситуаціям на водних об'єктах тощо. Зокрема, передача до складу МНС та утворення на базі Державного центру страхового фонду документації Державного департаменту страхового фонду документації як урядового органу державного управління забезпечили формування та реалізацію державної політики у сфері створення і функціонування страхового фонду документації, здійснення контролю за формуванням страхового фонду документації, його веденням, утриманням і видачею користувачам документів для забезпечення потреб мобілізаційної підготовки та сталого функціонування економіки держави, відбудови об'єктів систем життєзабезпечення населення, проведення аварійно-рятувальних та відновних робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Новий етап розвитку державного управління у сфері цивільного захисту розпочався з реалізацією Указу Президента України від 27 січня 2003 року № 47/2003 «Про заходи щодо удосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій». З метою вдосконалення державного управління у цій сфері, об'єднання сил і засобів для ліквідації пожеж, аварій та катастроф від Міністерства внутрішніх справ України до МНС України передано Державний департамент пожежної безпеки, як урядовий орган державного управління, та підпорядковані йому органи управління, заклади, установи і підрозділи.

Головна суть цього реформування полягала в органічному поєднанні органів управління і сил Цивільної оборони, пожежної охорони, інших різночинних аварійно-рятувальних сил і матеріально-технічних ресурсів у єдиній державній системі цивільного захисту [4].

Подальшу перспективу реформування МНС України визначено Указом Президента України від 15 вересня 2003 року № 1040/2003 «Про питання щодо перетворення військ Цивільної оборони України і державної пожежної охорони в окрему невійсько-

ву службу», на виконання якого розроблено та затверджено Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України, органів і підрозділів державної пожежної охорони в оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на період до 2005 року.

Відповідно до Указу Президента України від 20 квітня 2005 року № 681/2005 до сфери управління МНС передані Державна гідрометеорологічна служба, Державний комітет України з нагляду за охороною праці та Державне спеціалізоване підприємство «Чорнобильська атомна електростанція».

З 1 січня 2006 року на підрозділи Оперативно - рятувальної служби цивільного захисту МНС покладено функцію проведення піротехнічних робіт, пов'язаних із знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після війн, сучасних боєприпасів та підірваних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях) на всій території України, за винятком територій, які надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військових навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних сил, інших військових формувань [4].

Значні перетворення в системі МНС відбулися в 2011 році. В рамках адміністративної реформи, з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату, витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління та на виконання Указу Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» в сфері управління МНС було ліквідовано шість урядових органів державного управління (Державна гідрометеорологічна служба, Державний департамент - Адміністрація зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, Державний департамент пожежної безпеки, Державна інспекція цивільного захисту та техногенної безпеки, Державна авіаційна пошуково-рятувальна служба, Державний департамент страхового фонду документації). Водночас було утворено три центральних органи виконавчої влади - Державну службу гірничого нагляду та промислової безпеки, Державне агентство Укра-

їни з управління зоною відчуження, Державну інспекцію техногенної безпеки України, спрямування та координацію діяльності яких покладено на Кабінет Міністрів України через Міністра надзвичайних ситуацій України. МНС здійснювало формування державної політики на цих напрямках, а її реалізацію забезпечували утворені центральні органи виконавчої влади.

МНС у стислі терміни були розроблені та прийняті Верховною Радою України необхідні законодавчі і нормативно-правові акти, що регламентували функціонування національної системи цивільного захисту, порядок формування та реалізації державної політики у цій сфері, зокрема закони України «Про загальну структуру та чисельність військ Цивільної оборони України» (1998), «Про війська Цивільної оборони України» (1999), «Про аварійно - рятувальні служби» (1999), «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» (2000), «Про страховий фонд документації України» (2001) та «Про правові засади цивільного захисту» (2004).

Саме в Законі України «Про правові засади цивільного захисту» вперше з'явилося визначення терміну «цивільний захист», як системи організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, які здійснюються центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підпорядкованими їм силами і засобами, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, добровільними рятувальними формуваннями, що забезпечують виконання цих заходів з метою запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій, які загрожують життю та здоров'ю людей, завдають матеріальних збитків у мирний час і в особливий період.

Завершився період трансформації «цивільної оборона» в «цивільний захист», як уніфіковану систему організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, протиепідемічних та інших заходів, що виконуються як у мирний час, так і в особливий період.

2 жовтня 2012 року Верховною Радою України був прийнятий Кодекс цивільного захисту України, як єдиний систематизований законодавчий акт з питань цивільного захисту, що введений в дію з 1 липня 2013 року [10].

Ефективність проведених змін у державному управлінні підтверджує той факт, що органами та підрозділами МНС забезпечено оперативне реагування на всі надзвичайні ситуації на території держави, врятовано життя десятків тисяч людей. Українські рятувальники взяли участь у багатьох міжнародних рятувальних операціях, зокрема у Греції, Індії, Ірані, Пакистані, Польщі, Словаччині, Туреччині, Угорщині та інших країнах [4].

Продовжуючи оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади, 24 грудня 2012 року Указом Президента України № 726/2012 Міністерство надзвичайних ситуацій України та Державну інспекцію техногенної безпеки України реорганізовано в Державну службу України з надзвичайних ситуацій (далі - ДСНС), спрямування та координацію діяльності якої покладено на Кабінет Міністрів України через Міністра оборони України (з 25 квітня 2014 року - на Кабінет Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України).

На Державну службу України з надзвичайних ситуацій покладено реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності [19]. У наукових дослідженнях С.Андреева, О.Бикова, М. Болотських, П. Волянського, В.Доманського, Л.Жукової, В.Костенка, В.Михайлова, Є.Романченка відмічалися існуючі проблеми як у державному управлінні, так і в питаннях функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, зокрема часті зміни організаційної структури та підпорядкованості, невідповідність видатків державного та місцевих бюджетів на потреби цивільного захисту, незадовільне технічне оснащення підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, проблеми оповіщення населення, утримання захисних споруд цивільного захисту, створення матеріально-технічних резервів на всіх рівнях тощо [1 - 6, 11, 18, 20].

Наразі в Україні триває реформування національної системи цивільного захисту, вдосконалення державного управління у цій сфері. Реалізуються схвалені Кабінетом Міністрів

України Стратегія розвитку органів внутрішніх справ України та Концепція першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, де визначено зокрема і деякі основні напрями реформування ДСНС. Планується розроблення і прийняття нових та внесення змін до чинних актів законодавства з урахуванням європейських стандартів, імплементація передового світового досвіду функціонування систем цивільного захисту, покращення матеріально-технічного забезпечення, удосконалення соціального захисту працівників ДСНС, підвищення престижу служби цивільного захисту тощо [7 - 8].

Передбачається суттєвий перегляд діючої системи нагляду і контролю в сфері пожежної та техногенної безпеки, запобігання надзвичайним ситуаціям та профілактики пожеж, впровадження добровільного страхування, значне розширення мережі місцевих пожежних команд у територіальних громадах та залучення добровольців для забезпечення пожежної охорони. Ця робота вже розпочалася в рамках пілотних проектів у шести областях - Вінницькій, Донецькій, Дніпропетровській, Львівській, Полтавській та Тернопільській [8].

Висновки. Генезис державного управління у сфері цивільного захисту підтверджує пріоритетність цього напрямку діяльності в Україні в роки незалежності. Про це свідчить сформоване у стислі терміни чинне національне законодавство, прийняті Президентом України та Кабінетом Міністрів України рішення з питань вдосконалення державного управління, реформування системи цивільного захисту, практичні дії органів та підрозділів ДСНС за призначенням.

Однак подальша розбудова сучасної та потужної системи цивільного захисту в Україні, удосконалення державного управління у цій сфері потребують вжиття додаткових організаційних та практичних заходів з розв'язання наявних проблемних питань. Комплекс заходів передбачено Стратегією розвитку органів внутрішніх справ України та Концепцією першочергових заходів реформування системи Міністерства внутрішніх справ, Стратегією реформування державного управління України на 2016 - 2020 роки.

Потребує схвалення Кабінетом Міністрів України Стратегія реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій до

2020 року. Значну кількість питань потрібно вирішити із урахуванням змін у територіальній організації влади в Україні, зокрема уточнити як на центральному, так і на регіональному рівнях розподіл повноважень під час виконання заходів цивільного захисту населення і територій, взаємодію функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту в умовах виникнення надзвичайних ситуацій.

У зв'язку з тим, що на регіональному рівні завдання цивільного захисту реалізують як утворені Кабінетом Міністрів України головні управління (управління) ДСНС так і відповідні структурні підрозділи в складі місцевих державних адміністрацій доцільно більш чітко визначити механізми їх взаємодії, що дозволить не тільки підвищити ефективність їх функціонування, але й усунути можливе дублювання функцій (до 2003 року головні управління (управління) з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення

від наслідків Чорнобильської катастрофи у складі Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій мали статус подвійного підпорядкування). Потребує внесення змін і доповнень законодавство з питань цивільного захисту. Зокрема в Кодексі цивільного захисту України необхідно внести зміни в частині керівництва єдиною державною системою цивільного захисту. В чинній його редакції відсутні положення щодо визначення начальником цивільного захисту України Прем'єр-міністра України, начальниками територіальних підсистем - голів відповідних державних адміністрацій. У зв'язку з проведеними заходами дерегуляції суттєвих змін потребує розділ V «Запобігання надзвичайним ситуаціям», зокрема в частині державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання з питань цивільного захисту та державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Андрєєв С.О. Організаційно - правовий механізм державного управління цивільним захистом на регіональному рівні: Дис... канд. наук держ. упр.: 25.00.02; - Захищена 2010. - Х., 2010. - 201 с.
2. Биков О.С. Структурно - функціональні механізми державного управління територіальних підсистем цивільного захисту: Дис... канд. наук держ. упр.: 25.00.02; - Захищена 2015. - К., 2015. - 216 с.
3. Волянський П.Б. Теоретичні засади державного управління медичним захистом населення від наслідків надзвичайних ситуацій в Україні: автореф. дис... док. наук з держ. упр.: 25.00.01; /П.Б. Волянський; - К., 2013. - 39 с.
4. Державне управління та державна служба у сфері цивільного захисту: навчальний посібник / під загальною редакцією М.В. Болотських. Вінниця: ТОВ Видавництво - друкарня «Діло», 2013. - 352 с.
5. Доманський В.А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно - правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки): Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07; - Захищена 2004. - К., 2004. - 204 с.
6. Жукова Л.А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: функціонально - структурний аспект: Дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02; - Захищена 2007. - К., 2007. - 212 с.
7. Інформаційні матеріали щодо керівництва цивільним захистом України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
8. Інформаційні матеріали щодо функціонування Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dsns.gov.ua>
9. Клименко Н.Г. Особливості державного управління в умовах надзвичайних ситуацій: теоретичний та історичний аспекти: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01; /Н.Г. Клименко; НАДУ. - К., 2008. - 20 с.
10. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403 - VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
11. Костенко В.О. Актуалізація процесу вдосконалення державного управління у сфері цивільного захисту України / В.О. Костенко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. - Х. : ХарPI НАДУ, 2014. - № 1(44). - С. 185 - 191.
12. Костенко В.О. Модернізація державної системи цивільного захисту та перспективи її подальшого розвитку в контексті європейської інтеграції України / В.О. Костенко // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. - Д. : ДРІДУ НАДУ. - 2013. - № 4 (19). - С. 107 - 115.
13. Костенко В.О. Діяльність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо захисту населення і територій у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій / В.О. Костенко // Грані. - 2013. - № 4 (96). - Режим доступу: <http://grani.org.ua/ua/graniarchive.html>.
14. Костенко В.О. Реформа місцевого самоврядування - як ефективний механізм для підвищення рівня цивільного захисту територіальних громад / В.О. Костенко // Аспекти публічного управління. - 2014. - № 3 - 4 (5 - 6), берез. - квіт. - С. 119 - 126.

15. Кринична І.П. Державне управління процесами радіаційно безпечної життєдіяльності населення: теоретико - методологічні засади: Дис... док. наук держ. упр.: 25.00.01; - Захищена 2012. - К., 2012. - 422 с.
16. Кринична І.П. Державне управління процесами забезпечення радіаційної безпеки в Україні: монографія /І.П.Кринична. - Дніпропетровськ: Пороги, 2009. - 304 с.
17. Мартиненко В. Щодо використання термінів «цивільна оборона» та «цивільний захист»// Надзвичайна ситуація: - К. 2016. - № 9 (226). - С. 36.
18. Михайлов В.М. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій: Дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04; - Захищена 2013. - К., 2013. - 208 с.
19. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248721664>
20. Романченко Є.О. Концептуальні засади реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій та її місце в системі органів внутрішніх справ / Є.О. Романченко // Аспекти публічного управління: - Д. : ДПІ НАДУ, 2016. - № 3(29). - С. 38 - 46.
21. Ситник Г.П. Державне управління у сфері забезпечення національної безпеки України: теорія і практика: Дис... д - ра наук з держ. упр.: 25.00.01; - Захищена 2005. - К., 2004. - 429 с.
22. Терент'єва А.В. Управління надзвичайними ситуаціями: монографія /А.В. Терент'єва. - К.: ТОВ «Доктор медіа», 2009. - 332 с.
23. Труш О.О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн - членів Європейського Союзу / Труш О.О. // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр., вип. 1 (28) та вип. 4 (27).

REFERENCES:

1. Andryeyev, S.O., 2010. Orhanizatsiyno - pravovyy mekhanizm derzhavnoho upravlinnya tsyvil'nykh zakhystom na rehional'nomu rivni [Organizational - legal mechanism of government civil protection at regional level: Dis ... Cand. Science state. Exercise .: 25.00.02]. Zakhyschena, Kh. (in Ukrainian)
2. Bykov, O.S., 2015. Strukturno - funktsional'ni mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya terytorial'nykh pidsystem tsyvil'noho zakhystu: Dys... kand. nauk derzh. upr.: 25.00.02 [Structural - functional mechanisms of governance regional civil protection subsystems: Dis ... Cand. Science state. Exercise .: 25.00.02]. Zakhyschena, Kyiv (in Ukrainian)
3. Volyans'kyi, P.B., 2013. Teoretychni zasady derzhavnoho upravlinnya medychnym zakhystom naseleण्या vid naslidkiv nadzvychaynykh sytuatsiy v Ukrayini: avtoref. dys... dok. nauk z derzh. upr.: 25.00.01 [The theoretical basis of government medical protection of population from emergency situations in Ukraine: Author. di ... dock. Science of the state. Exercise .: 25.00.01]. Kyiv (in Ukrainian)
4. Derzhavne upravlinnya ta derzhavna sluzhba u sferi tsyvil'noho zakhystu: navchal'nyy posibnyk [Public administration and public service in the field of civil protection: a tutorial]. 2013. TOV Vydavnytstvo - drukarnya "Dilo", Vinnytsya (in Ukrainian)
5. Domans'kyi, V.A., 2004. Derzhavne upravlinnya pozhezhnoyi bezpekoyi Ukrayiny (orhanizatsiyno - pravovyy analiz za materialamy diyal'nosti Derzhavnoho departamentu pozhezhnoyi bezpekoyi) [State Department of Fire Safety of Ukraine (organizational - legal analysis of the materials of the State Department of Fire Safety): Dis ... Cand. Legal. Sciences: 12.00.07]. Zakhyschena, Kyiv (in Ukrainian)
6. Zhukova, L.A., 2007. Derzhavne upravlinnya u sferi tsyvil'noho zakhystu v Ukrayini: funktsional'no - strukturnyy aspekt: Dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02 [State Department of Civil Protection in Ukraine: functional - structural aspect: Dis ... Cand. Science of the state. Exercise .: 25.00.02]. Zakhyschena, Kyiv (in Ukrainian)
7. Informatsiyni materialy shchodo kerivnytstva tsyvil'nykh zakhystom Ukrayiny [Information materials on the management of civil protection of Ukraine]. Access: <http://www.kmu.gov.ua> (in Ukrainian)
8. Informatsiyni materialy shchodo funktsionuvannya Derzhavnoyi sluzhby Ukrayiny z nadzvychaynykh sytuatsiy [Information materials on the functioning of State Emergency Service of Ukraine]. Access: <http://www.dsns.gov.ua> (in Ukrainian)
9. Klymenko, N.H., 2008. Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnya v umovakh nadzvychaynykh sytuatsiy: teoretychnyy ta istorychnyy aspekty: avtoref. dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.01 [Features of public administration in emergency situations: a theoretical and historical aspects: Author. Thesis ... candidate. Science of the state. Exercise .: 25.00.01]. NADU, Kyiv (in Ukrainian)
10. Kodeks tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 2 zhovtnya 2012 r. № 5403 – VI [Code of Civil Defense of Ukraine: Law of Ukraine on October 2, 2012 r. Number 5403 - VI]. Access: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (in Ukrainian)
11. Kostenko, V.O., 2014. Aktualizatsiya protsesu vdoskonalennya derzhavnoho upravlinnya u sferi tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny [Updating the process of improving governance in the field of civil protection in Ukraine]. Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya : zb. nauk. pr. KharRI NADU 1(44), 185 - 191. Kh. (in Ukrainian)

12. Kostenko, V.O., 2013. Modernizatsiya derzhavnoi systemy tsyvil'noho zakhystu ta perspektyvy yiyi podal'sho rozvytku v konteksti yevropeys'koyi intehratsiyi Ukrainy [Modernization of the State System of Civil Protection and prospects of further development in the context of European integration of Ukraine]. Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya : zb. nauk. pr. -DRIDU NADU 4 (19), 107-115. Dnepr (in Ukrainian)
13. Kostenko, V.O., 2013. Diyal'nist' mistsevykh orhaniv vykonavchoyi vlady ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya shchodo zakhystu naselennya i terytoriy u razi zahrozy abo vynyknennya nadzvychaynykh sytuatsiy [The activities of local authorities and local authorities to protect the population and territories in case of danger or emergency]. Hrani 4 (96). Access: <http://grani.org.ua/ua/graniarchive.html>. (in Ukrainian)
14. Kostenko, V.O., 2014. Reforma mistsevoho samovryaduvannya - yak efektyvnyy mekhanizm dlya pidvyshchennya rivnyatsiy tsyvil'noho zakhystu terytorial'nykh hromad [The reform of local government - as an effective mechanism to improve civil protection of communities]. Aspekty publichnoho upravlinnya 3 - 4 (5 - 6), 119 - 126. Dnepr (in Ukrainian)
15. Krynychna, I.P., 2012. Derzhavne upravlinnya protsesamy radiatsiyno bezpechnoyi zhyttyediyal'nosti naselennya: teoretyko - metodolohichni zasady: Dys... dok. nauk derzh. upr.: 25.00.01 [State management processes of radiation safety of the population: the theoretical - methodological principles: Dis ... dock. Science state. Exercise : 25.00.01]. Zakhyshchena, Kyiv (in Ukrainian)
16. Krynychna, I.P., 2009. Derzhavne upravlinnya protsesamy zabezpechennya radiatsiynoyi bepeky v Ukraini: monohrafiya [State management of radiation bepeky processes in Ukraine: monograph]. Porohy, Dnipropetrovs'k (in Ukrainian)
17. Martynenko, V., 2016. Shchodo vykorystannya terminiv "tsyvil'na oborona" ta "tsyvil'nyy zakhyst" [Regarding the use of the terms "civil defense" and "civil protection"]. Nadzvychayna sytuatsiya 9 (226), 36. Kyiv (in Ukrainian)
18. Mykhaylov, V.M., 2013. Vzayemodiya orhaniv derzhavnoi vlady ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya u sferi zapobihannya ta likvidatsiyi nadzvychaynykh sytuatsiy: Dys... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.04 [Interaction of state and local governments in the area of prevention and liquidation of emergency situations: Dis ... Cand. Science of the state. Exercise : 25.00.04]. Zakhyshchena, Kyiv (in Ukrainian)
19. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z nadzvychaynykh sytuatsiy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.12.2015 № 1052 [On approval of the State Emergency Service of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine from 16.12.2015 number 1052]. Access: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248721664> (in Ukrainian)
20. Romanchenko, Ye.O., 2016. Kontseptual'ni zasady reformuvannya Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychaynykh sytuatsiy ta yiyi mistse v systemi orhaniv vnutrishnikh sprav [Concept for reforming the State Emergency Service of Ukraine and its place in the system of the Interior]. Aspekty publichnoho upravlinnya 3(29), 38 - 46. Dnepr (in Ukrainian)
21. Sytnyk, H.P., 2005. Derzhavne upravlinnya u sferi zabezpechennya natsional'noyi bezpeky Ukrainy: teoriya i praktyka: Dys... d - ra nauk z derzh. upr.: 25.00.01 [State management in the field of national security of Ukraine: Theory and Practice: Dis ... d - ra Sciences of state. Exercise : 25.00.01]. Zakhyshchena, Kyiv (in Ukrainian)
22. Terent'yeva, A.V., 2009. Upravlinnya nadzvychaynymi sytuatsiyamy: monohrafiya [Emergency Management: monograph]. TOV "Doktor media", Kyiv (in Ukrainian)
23. Trush, O.O. Dosvid pobudovy ta funktsionuvannya system tsyvil'noho zakhystu krayin - chleniv Yevropeys'koho Soyuzu [Experience in construction and operation of civil protection of the countries - members of the European Union]. Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya: zb. nauk. pr. 1 (28), 4 (27) (in Ukrainian)